

Девет година од почетка стечаја над четири велике државне банке није се далеко стигло, а банке више потражују него што дугују. Има стручњака који мисле да је овом ликвидацијом направљена једна од највећих економских грешака у последних десет година

Ових дана навршило се пуних девет година од покретања стечаја над четири велике државне банке, Беобанком, Београдском, Инвестбанком и Југобанком. Иако продаја имовине, наплата потраживања и судски спорови трају скоро деценију, стечај није ни близу краја.

Последњих десет година Србија има нови, реформисани банкарски систем за који власт тврди да је најздравији део српске привреде. С друге стране, често се у јавности истиче да су финансијске услуге у Србији најскупље у региону, па чак и у Европи и да не могу банке да раде добро док привреда одумире.

"Убиство повериоца"

Они који су против гашења четири банке, које су чиниле највећи део банкарског сектора некадашње земље, као најважнији аргумент истичу да за тим није било потребе, јер потраживања банака превазилазе њихова дуговања. Међутим, спроведена је операција "убиј повериоца, спаси дужника", па уместо реструктурирања или стечаја великих предузећа која су дуговала милионе марака, нова економска власт је одлучила да уклони оне којима су паре дуговане.

Међутим, прва и највећа жртва постоктобарских реформи и даље не умире, а по свему судећи остаће у животу још једну декаду. До сада су, према подацима Агенције за осигурање депозита која је надлежна за ликвидацију банака, четири велике банке наплатиле од правних и физичких лица око 22 милијарде динара. Иначе 2002. године када је поступак започет ове банке су од 2.300 дужника потраживале око 9,5 милијарди евра, па тако проценат наплате за девет година износи око четири одсто. Тренутно банке у стечају потражују око 2,3 милијарде евра, од чега се око 800 милиона воде судски спорови. С друге стране повериоци другог исплатног реда потражују 853

милиона евра, а воде се парнице око још 800 милиона евра спорних потраживања.

О ефикасности овог поступка говори и податак да је укупно потрошено 5,5 милијарди динара на сам поступак, што значи да је сваки четврти динар који је у име банака наплаћен, потрошен на плате запослених, адвокате, судске таксе. Ово значи да стечај сам по себи кошта 50 милиона динара месечно, па запослени и немају разлога да журе, јер овако имају лепа примања и сигуран посао све док се стечај не заврши. Од прихода је плаћено и држави 189 милиона евра за исплату старе девизне штедње и још 1,4 милијарда динара по основу динарске штедње и платног промета.

План да се униште домаће банке

На питање да ли постоји процена када би се поступак стечаја могао завршити у Агенцији за осигурање депозита кажу да се то не може преодвидети.

"Имајући у виду велики број дужника, имовину која још није продата, велики број парница по тужбама за утврђење које су поднели повериоци, окончање поступка стечаја се не може предвидети. Томе треба додати и чињеницу успорене продаје некретнина, отежаних поступака приватизације преосталих великих дужника, неизвесне наплате од великог броја предузећа - дужника банке, а који су такође у стечају или ликвидацији, као и од окончања поступака ликвидације који се воде на Кипру и у САД", кажу у Агенцији.

До сада је продато 130.000 квадратних метара објеката који су припадали овим банкама за укупно 10 милијарди динара.

Економиста Милан Ковачевић оцењује да је редослед потеза био погрешан.

"Одлучено је да се банке ликвидирају док још нисмо били сигурни да ли ће Париски клуб

поверилаца отписати две трећине дуга. Било би много јефтиније да смо неке од те четири банке спасили, као што су у многим земљама домаће банке спасене реорганизацијом. Међутим, то је била концепција да се униште домаће банке и, од озбиљних банака, из неког разлога преживеле су само две, Војвођанска и Комерцијална банка. Све то је урађено без плана и на "о рук". Они који су то спроводили нису говорили да је то што раде добро, већ да не може другачије. Ипак, ни тада тај аргумент није био тачан. Неким предузећима се краткорочно олакшало отписом дуга, али она су наставила да тону и да шире даље трулеж. Боље да су одсекли оно што не ваља, а добро оставили да функционише", сматра Ковачевић.

Само за државу корист од отписа иностраних дугова

Када је Париски клуб поверилаца отписао 66 одсто дуга Србије, у два наврата 2002. и 2006. године, који су у великој мери направила велика друштвена предузећа, а за који је држава гарантовала, очекивало се да ће држава отписати тај дуг фирмама и тако им помоћи да се извуку из проблема.

Професор Јован Ранковић, бивши савезни министар финансија СЦГ који је и дао оставку на то место због начина на који су четири банке ликвидирани, истиче да је та средства уместо да се помогне привреди, држава узела за себе. Заузврат угасила је банке којима су те фирме дуговале.

"Од тог отписа ни банке ни њихови клијенти нису имали никакве вајде. Са тим што су добили од Париског клуба требало је да помогну привреди, а онда ни банке не би морале да иду у стечај. Нису банке биле проблем, него њихови клијенти. То што је урађено са банкама је веома лоше. Мени је покојна директорка Беобанке Борка Вучић рекла да та банка има довољно капитала да може поново да почне да ради. Доказ за то је што после скоро десет године није завршен стечај. То је сулуда идеја двојице људи, Динкића и Лабуса", тврди Ранковић.

Најбољи пример како је држава спасавала губитнике и дужнике је смедеревска железара, која је дуговала 70 одсто укупног дуга од 1,4 до 1,7 милијарди долара Инвестбанци, Беобанци и Југобанци.

"Највећи дужник била је смедеревска железара која је имала око 92 милијарде динара губитака (прим. једна марка вредела је осам динара) што је било четири пута више од сопственог капитала. Железара је била у проблемима, а нису јој помогли отписом дуга. Онда је продата само имовина за 23 милиона долара, а све губитке и обавезе и дугове према банкама преузела је држава. Повериоци су били и нека физичка лица и предузећа која нису могла да наплате дуг од државе и зато су пропали и они и банке. Посао ликвидације четири велике банке није никада оправдан", тврди Ранковић.

Милан Алемпијевић, председник Синдиката финансијских организација Србије, који је водио протесте запослених у овим банкама почетком 2000-их година, оцењује ликвидацију у којој је 8.500 банкарских службеника остало без посла, као "највећу грешку".

Чишћење терена за стране банке

"После девет година стечај и даље траје и не зна се када ће завршити, а ове банке и даље остварују приход. У првој години после ликвидације 1.500 људи који су остали без посла је умрло од стреса, а само 1.200 из Беобанке. У наредне четири године само 13 одсто њих је нашло посао. Али то је штета и за све грађане Србије. Дошле су стране банке на очишћен терен без конкуренције и могле да држе највише камате у региону. Све је учињено да се тржиште очисти, а они да узимају огромне профите", напомиње Алемпијевић.

Београдска банка је у свом систему имала 22 банке у Србији, али и две пословне јединице, на Кипру и у Њујорку и тамо је у току стечајни поступак над њима. Београдска банка има и власништво у другим банкама а две од њих - Англо Југослав банк из Лондона и Banque Franco Jugoslav из Париза – налазе се у поступку ликвидације. Укупно пријављена потраживања према овој банци износе 3,28 милијарди евра, а оспорена су потраживања од 25 милијарди евра.

Највећи повериоци Инвестбанке су Београдска банка са 76 одсто, НБС са 11 одсто и Министарство финансија са два одсто потраживања. Крај ликвидације ове банке је посебно неизвестан јер потражује средства од великог броја предузећа која се или налазе у стечају или тек треба тамо да се нађу.

Од Југобанке домаћи и ино повериоци потражују око две милијарде евра. И ова банка је имала пословне операције у иностранству преко Југобанке Агенције Њујорк која се такође налази у поступку стечаја. Југобанка је имала и велики број некретнина у Хрватској, па се сада воде спорови пред тамошњим судовима вредни 200 милиона евра.

Стечајни управници Беобанке су до сада уновчили стечајну масу вредну 15,9 милијарди динара, највише наплатом потраживања (10,9 милијарди) и продајом непокретности (3,52 милијарде).

(balkanmagazin.net)